

ISSN 2311-8946

Науково-практичний журнал

**«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ»**

4 (34) листопад 2021 року

Запоріжжя
2021

Науково-практичний журнал

Регіональна економіка та управління

4 (34) листопад 2021 р.

Редагування: Н. Літвиненко
Комп'ютерна верстка: Ю. Войтюк

Журнал індексується
у наукометричній базі Index Copernicus

Відповідальність за достовірність
інформації, яка представлена в друкованих
матеріалах, несуть автори.
Редакція не завжди поділяє точку зору авторів.

Засновник науково-практичного журналу ГО «Східноукраїнський інститут економіки та управління»

Свідоцтво про державну реєстрацію ЗМІ:
КВ № 20514-10314Р від 20 грудня 2013 р.

Будь ласка, якщо у вас є запитання
до редакції, звертайтеся до нас
за телефоном або електронною поштою:
office@siec.zp.ua; +38 095 314 96 69

Підписано до друку 26.11.2021 р.
Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 9., Тираж 100 прим.
Зам. 1121/146. Ціна договірна.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
69002, Україна, м. Запоріжжя,
вул. Олександрівська, 84, оф. 414
Телефони: +38 (095) 934 48 28,
+38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

ЗМІСТ

Алексеев А. М., Алексеев М. Д. Розвиток фінансового бізнесу в умовах глобального перезавантаження.....	5
Белоусова Н. В. Сучасні методики регіонально-економічного розвитку регіонів у галузі інклюзивно-реабілітаційного туризму.....	9
Василюк М. М., Васильченко С. М. Формування механізму контролю за результатами діяльності органів місцевого самоврядування.....	15
Virkovska Anastasiya Current trends of global trade	19
Глушач Ю. С., Матюшко М. М. Аналіз досвіду оподаткування Китаю для реформування податкової системи України	24
Гриценко Н. В. Економічні аспекти здійснення виробничих та бізнес-процесів на залізничному транспорті.....	28
Завадських Г. М., Тебенко В. М. Перспективи інноваційного розвитку Запорізької області.....	33
Західна О. Р., Круглякова В. В., Корж М. А. Аналіз бюджетної політики України у сфері формування та використання державних видатків соціальної сфери....	41
Західна О. Р., Скидан У. І. Фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад: проблеми та перспективні напрямки розвитку.....	47
Кемарська А. Г., Сальник А. В. Сутність та класифікація грошових коштів та грошових потоків підприємства.....	53
Козик В. В., Кривцун І. М. Сучасна вища освіта: фактори впливу та оцінка якості.....	58
Конєва Т. А., Токмакова В. О. Аналіз стану дебіторської заборгованості підприємств кондитерської галузі України.....	62
Корнієнко О. П. Морський транспорт в період четвертої індустріальної революції.....	67
Краузе О. І., Піняк І. А., Кулик Ю. І. Застосування методик НАП для підвищення ефективності продажів...	72

necessary to minimize the impact of the human factor. Notations and description tools are selected based on the stage of the life cycle of the transport company, the availability of resources and readiness for serious personnel decisions. In the conditions of instability of development of global economic processes and directions of economic development of the country the question of increase of efficiency of production keeps the urgency. increasing the efficiency of production is based on the achievements of science and technology, the introduction of new ways of organizing production, improving economic mechanisms for regulating internal processes in the organization and interaction with external actors. The work of the infrastructure complex of the transport company is the basis of efficient operation of the railway transport as a whole and affects the state of financial and economic stability of the transport industry and the level of its competitiveness. The reliability of railway transport, the flexibility of techniques and methods of management of all its links necessary for the effective adaptation of railway transport in a competitive environment is developing dynamically, which determined the direction of this study.

Key words: production process, industries, business process, quality management strategies, transport production, business conditions.

УДК 330.341

Завадських Ганна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного

Тебенко Віта Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено тенденції та особливості інноваційної діяльності в Запорізькій області. Визначено основні чинники, що стримують інноваційний розвиток регіону. Здійснено аналіз інноваційної активності підприємств та фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Визначено пріоритетні напрями інноваційної діяльності в області. Обґрунтовано передумови підвищення рівня інноваційної активності підприємств Запорізької області, зокрема, на основі впровадження Smart-спеціалізації.

Ключові слова: інновації, інноваційний індекс, регіональна політика, регіональний інноваційний розвиток, інноваційно активне підприємство, інноваційна продукція, Smart-спеціалізація, конкурентоспроможність

Постановка проблеми. Економічна криза, посилена пандемією Covid-19, стрімке зростання безробіття та збідніння населення, ведення військових дій на Сході країни, соціальна напруга в суспільстві, дефіцит фінансових ресурсів держави – всі ці чинники гальмують соціально-економічний розвиток нашої країни. Сукупний негативний вплив означених детермінант на національну економіку спричиняє занепад у суспільстві, посилюючи ризик консервації України як сировинного придатка світової економіки [16, с. 30].

В таких умовах перехід економіки на інноваційну модель розвитку не має альтернатив, оскільки активність в інноваційній сфері наразі є чи не найвагомим фактором економічного росту, модернізації національної економіки, забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та стрімкої динаміки соціально-економічного розвитку. Фундаментом інноваційної моделі розвитку економіки країни має стати активна інноваційна політика регіонів, стимулювання і підтримка якої є стратегічним завданням держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних та прикладних аспектів

інновацій та інноваційного розвитку світового господарства присвячені чимало наукових праць М. Андерсона, П. Друкера, К. Макконнелла, Р. Нельсона, М. Портера, Б. Санто, Б. Твісса, С. Уінтера, Р. Фостера, Й. Шумпетера та інших науковців.

Внесок у дослідження рівня розвитку інноваційної діяльності в регіонах України зробили такі вчені, як Ю. Бажал, В. Гейць, А. Карпенко, Л. Нейкова, Л.Федулова та ін. Зокрема, питання необхідності удосконалення існуючої інноваційної політики України шляхом створення і підтримки механізмів кооперативної взаємодії держави, університетів і бізнесових структур висвітлював Ю. Бажал. Інноваційні перспективи України в контексті глобальних постіндустріальних трансформацій вивчав В. Геєць. Особливості інноваційної діяльності в Запорізькій області та чинники, що стримують її розвиток в регіоні досліджував А. Карпенко. Досліджувала поняття «інновація» та визначала особливості управління інноваційним процесом Л. Нейкова. Обґрунтувала проблеми та фактори впливу, а також розробила рекомендації стосовно напрямів підвищення ефективності інноваційної політики

при реалізації концепції неоіндустріалізації Л. Федулова.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених інноваційному розвитку України, аналіз зазначених джерел свідчить про те, що низка питань, пов'язаних з оцінкою інноваційної привабливості регіонів, активізацією інноваційного процесу в регіонах і реалізацією інноваційного потенціалу територій, залишаються невирішеними і потребують поглибленого вивчення.

Формулювання мети дослідження. Метою статті є дослідження тенденцій інноваційного розвитку Запорізької області, обґрунтування виявлених проблем та факторів, що стримують реалізацію інноваційного потенціалу регіону, а також розробка рекомендацій щодо активізації інноваційних процесів в умовах європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі інновації виступають драйвером формування високотехнологічної економіки, досягнення міжнародної конкурентоспроможності, оскільки вони зумовлюють конкурентні переваги у стратегічних галузях та зміцнюють позиції національних компаній на світовому ринку. У цих умовах надзвичайно важливу роль грає оцінювання спроможності країн до освоєння передових технологій та впровадження пов'язаних з ними як технологічних, так і нетехнологічних інновацій.

Україна представлена у декількох міжнародних рейтингах, які оцінюють інноваційний потенціал та інноваційну спроможність. Найбільш авторитетними є Глобальний індекс інновацій – ГІІ (Global Innovation Index), Індекс інновацій Агентства Блумберг – ІАБ (Bloomberg Innovation Index), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів – ГІКТ (Global Talent Competitiveness Index), Європейське інноваційне табло – ЄІТ (European Innovation Scoreboard). Спроможність України до освоєння передових технологій оцінюється Індексом готовності до передових/проривних технологій, запровадженням ЮНКТАД у 2021 році. (A Frontier Technologies Readiness Index) [12, с. 4].

Нещодавно всесвітня організація інтелектуальної власності оприлюднила щорічний звіт «Global Innovation Index 2021», в якому аналізується інноваційна діяльність 132 країн світу. Глобальний інноваційний Індекс (ГІІ) ранжує світові економіки відповідно до їх інноваційних можливостей. Він складається з 80 показників, згрупованих за вхідними та вихідними інноваційними ресурсами та віддзеркалює різні аспекти інновацій. Найбільш інноваційною країною у 2021 році визнано Швейцарію, за якою в рейтингу слідує Швеція, США, Велика Британія

та Республіка Корея. Україна посідає 49-те місце серед 132 економік, 76-е місце по запровадженню інновацій, 37 місце за результатами інноваційної діяльності [17, с. 183].

В сучасному механізмі інноваційного процесу зростає роль регіональної складової. Інноваційний потенціал регіонів – це основна складова ефективного функціонування підприємств, галузей та є базовою характеристикою їх інноваційної діяльності [2, с. 265]. Регіональний інноваційний розвиток, зазвичай, задекларований в державних і регіональних програмах і проектах програм науково-інноваційного розвитку (наприклад, в «Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року» [13, с. 43]).

Запорізька область – це економічно розвинений експортно-орієнтований індустріально-аграрний регіон, що має розвинутий сектор високотехнологічної промисловості (металургійні, машинобудівні та енергогенеруючі підприємства). За результатом моніторингу соціально-економічного стану регіонів України за 2020 рік за напрямом «Інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця» Запорізька область посіла 6 місце серед 25 регіонів, тоді як в 2019 році була на 10 позиції, тобто спостерігається позитивна динаміка (+ 4 пункти).

В рейтингу конкурентоспроможності міст за 2019/2020 роки, місто Запоріжжя посіло 22-гу сходинку зі значенням індексу конкурентоспроможності міст (ІКМ) 2019/2020 – 42,41 бала. Отже, Запоріжжя належить до групи міст із низьким ІКМ (рис. 1). Якщо порівнювати значення ІКМ для Запоріжжя з результатами географічних сусідів, то поруч знаходяться міста, які належать до груп із низьким та середнім ІКМ. Поруч розташований Херсон, який посів останню 24-ту сходинку (32,62 бала). Результати міста Запоріжжя зумовлені низькими оцінками для більшості компонентів. Найсильніші компоненти: прозорість та відкритість даних (12-те місце). Найслабкішими компонентами є доступ до публічного майна (24-те місце), безпека ведення бізнесу (22-ге місце), підтримка інновацій (22-ге місце), лідерство міської влади (21-ше місце) [1, с. 63]. В структурі загального обсягу витрат на виконання досліджень і розробок (ДіР) в Запорізькій області кошти державного бюджету становили у 2020 році 1,9%, кошти вітчизняних замовників – 33,2% [7, с. 87].

Позитивним трендом для Запорізької області є те, що основним джерелом фінансування наукових досліджень є кошти організацій підприємницького сектора економіки, питома вага якого у 2020 році становила більше, ніж половину загального обсягу фінансування [9]. Слід зазначити, що така тенденція притаманна країнам ЄС,

Таблиця 1

Топ-3 інноваційні економіки у групах країн за рівнем середньодушового доходу у 2020 році

Високодохідна група	Дохід вище середнього	Дохід нижче середнього	Низькодохідна група
1. Швейцарія	1. Китай	1. В'єтнам	1. Танзанія
2. Швеція	2. Малайзія	2. Україна	2. Руанда
3. США	3. Болгарія	3. Індія	3. Непал

Джерело: [12, с. 6]

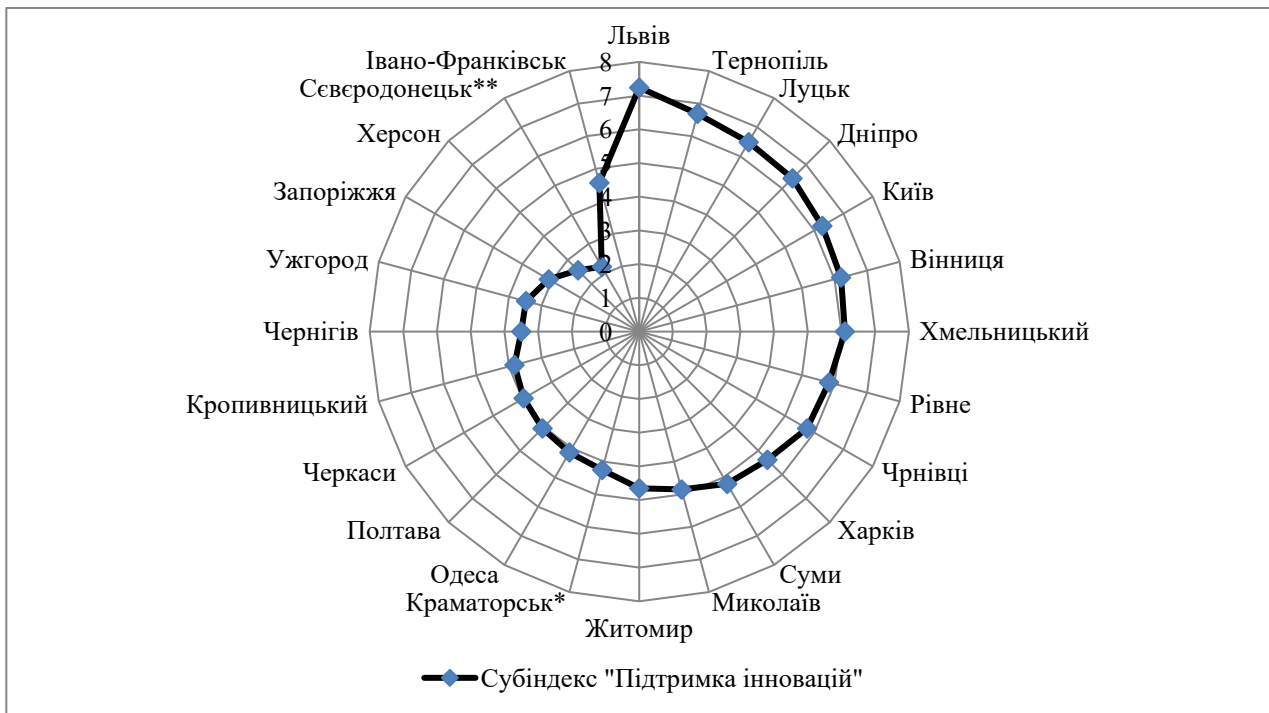

Рис. 1. Рейтинг міст України за субіндексом «Підтримка інновацій» в індексі конкурентоспроможності міст (ІКМ)

Краматорськ* – з березня 2015 року в місті знаходиться Донецька обласна військово-цивільна адміністрація
 Северодонецьк** – з березня 2015 року в місті знаходиться Луганська обласна військово-цивільна адміністрація
 Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [1]

де в середньому близько 60 % загального обсягу фінансування наукових досліджень здійснюється приватним сектором.

Запорізька область має необхідні передумови для розбудови економіки знань, кожна зі складових якої розвинута більшою чи меншою мірою і має вагомий потенціал для розвитку. Проте, наявний науковий потенціал області не завжди використовується ефективно, насамперед, через кризу у науковій сфері та відтік з неї висококваліфікованих спеціалістів, а також через недостатній розвиток регіональної інноваційної системи та взаємодії науково-освітнього та підприємницького середовищ. Щодо структури витрат на виконання наукових досліджень в області, то впродовж 2010–2019 рр. вона суттєво не змінювалась (рис. 2). Найбільшу частку в структурі займали витрати на науково-технічні (експериментальні) розробки, в 2019 році їх частка становила 86,3%.

Разом з тим значно зросла частка витрат на прикладні наукові дослідження (з 7,9% у 2010 році до 12,7% у 2019 році). На сьогоднішній день інноваційна активність підприємств вимірюється декількома показниками: кількістю інноваційно активних підприємств (рис. 3), обсягом реалізованої інноваційної продукції, обсягом інноваційних витрат, кількістю впроваджених нових технологічних процесів та інноваційних видів продукції [15, с. 148].

Як показав аналіз динаміки кількості інноваційно активних підприємств, такими в національній економіці залишається дуже невелика кількість підприємств, хоча впродовж

2016–2018 років спостерігалась позитивна динаміка. Частка інноваційно активних підприємств в Україні впродовж останніх 7-и років (2014–2020 рр.) в середньому становила 17,5%, а в Запорізькій області – 20,7%. І хоча середній показник інноваційності підприємств Запорізької області перевищує середній по країні, все ж таки він значно нижче ніж в розвинених країнах світу. Так, в Японії, Німеччині, Франції, Нідерландах та США частка інноваційно активних підприємств за досліджуваний період в середньому становила 75%.

У складній економічній ситуації, що склалася в останні роки, розробка інноваційних продуктів і послуг залишається стратегічно пріоритетним завданням для більшості підприємств, і для багатьох з них інновації є серйозним фактором зростання [4, с. 92]. У 2020 році виробництво інноваційної продукції Запорізької області забезпечували підприємства 4-х галузей промисловості, а саме: харчової, виробництва гумових та пластмасових виробів, металургійного виробництва та машинобудування (рис. 4). Основним видом інноваційної продукції машинобудування є виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів. Ці види продукції забезпечили 75,5% загальних обсягів реалізованої інноваційної продукції галузі.

Найменша частка інноваційної продукції машинобудування припадала на виробництво машин і устаткування (2,0%). Незважаючи на зменшення частки виробництва інноваційного електричного устаткування в загальних обсягах цього виду продукції в Україні, область продо-

Рис. 2. Динаміка структури витрат на виконання наукових досліджень і розробок (ДіР) за видами робіт в Запорізькій області, %

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [9]

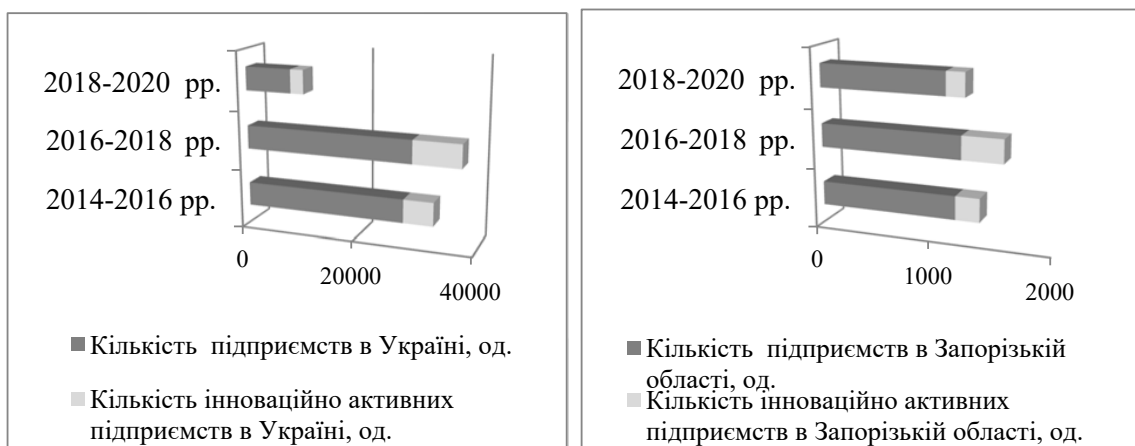

Рис. 3. Динаміка кількості інноваційно активних підприємств в Україні та Запорізькій області

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [7; 8]

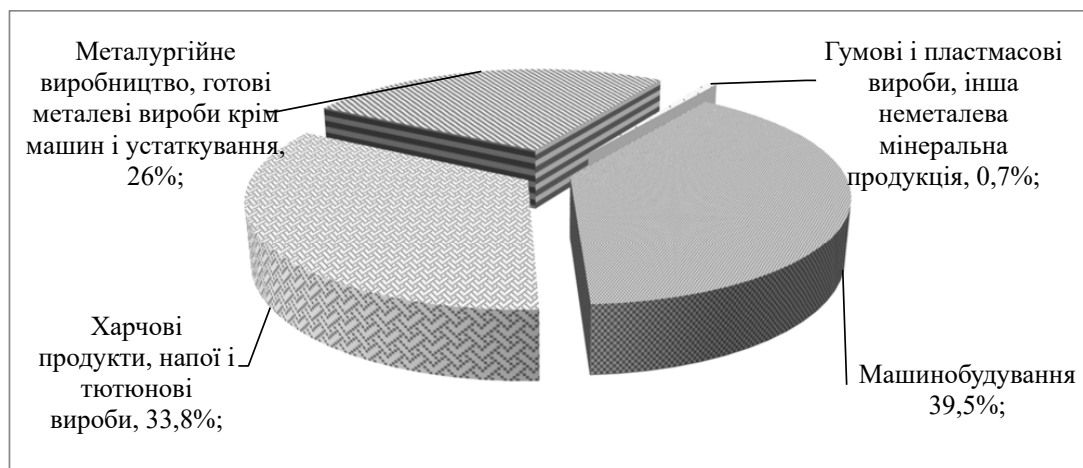

Рис. 4. Структура реалізованої інноваційної продукції за видами економічної діяльності у Запорізькій області у 2020 році, %

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [7]

вжує роботи значний внесок в його виробництво [13, с. 45].

Промислове виробництво в області є висококонцентрованим. Основними промисловими вузлами є Запорізький промисловий вузол (спеціалізується на виробництвах металургійного циклу

та окремих сфер машинобудування, переважно середньо технологічного); Бердянський промисловий вузол (спеціалізується на виробництві провідів, кабелів і електромонтажних пристроїв, виробництві машин і устаткування для сільськогосподарства, харчовій промисловості); Мелі-

топольський промисловий вузол (спеціалізується на виробництві механізмів та електротехнічного обладнання, алюмінію і виробів з нього, чорних металів та виробів з нього, транспорту, жирів, олії, готових харчових продуктів, швейних виробів та ін.); Енергодарсько-Дніпрорудненський промисловий вузол (спеціалізується на виробництві електроенергії та металургійної продукції) [13, с. 26–27].

Динаміка інноваційної активності промислових підприємств Запорізької області (табл. 2) демонструє поступове (починаючи з 2013 року) зменшення питомої ваги промислових підприємств, що займалися інноваціями. Сума витрат промислових підприємств регіону на інноваційну діяльність максимальною була у 2017 році – 1393360,2 тис. грн., проте вже у 2019 році цей показник знизився до рівня 681707,2 тис. грн. Основним джерелом фінансування інноваційних витрат промислових підприємств регіону є власні кошти промислових підприємств Запорізької області, а пріоритетним напрямом інноваційних

витрат протягом 2007–2019 років в області було придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (більше 50%).

Варто зазначити, що не всі інноваційно активні підприємства впровадили свої інновації: в 2013 році таких було 62,5%, а у 2019 році – 91,7% (табл. 2, 3).

Наведені в таблиці 3 дані свідчать про те, що динаміка кількості впроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах Запорізької області впродовж 2010–2019 була нестабільною, а починаючи з 2014 року характеризується тенденцією до їх зменшення.

Кількість впроваджених промисловими підприємствами області інноваційних видів продукції також була нестійкою і коливалась від 114 одиниць у 2010 році до 619 одиниць у 2011 році. В 2019 році цей показник був на рівні 141 од. Негативним результатом інноваційної діяльності промислових підприємств регіону є вкрай низька частка інноваційної продукції в обсягах реалізованої продукції області. В 2010 році

Таблиця 2

Динаміка інноваційної активності промислових підприємств Запорізької області, тис. грн.

Роки	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Загальна сума витрат	У т.ч. за напрямками					
			дослідження і розробки	з них		придбання інших зовнішніх знань	придбання машин, обладнання, програмного забезпечення	інші витрати
				внутрішні НДР	зовнішні НДР			
2010	5,3	128595,1	53801,9	49615,6	4186,3	666,0	69861,3	4265,9
2011	27,6	800427,2	77024,6	55376,0	21648,6	252330,0	417987,4	53085,2
2012	29,8	242990,6	66016,7	49274,3	16742,4	283,9	107914,5	68775,5
2013	28,8	298671,5	140190,1	21158,4	119031,7	393,1	129235,9	28852,4
2014	22,9	339943,9	111248,8	33771,3	77477,5	515,2	197073,7	31106,2
2015	20,9	321051,3	123797,2	61744,9	62052,3	359,2	94659,0	102235,9
2017*	19,1	1393360,2	252003,3	138579,4	113423,9	531,4	915464,4	225361,1
2019	19,3	681707,2	136254,5	92861,2	43393,3	99,0	514444,8	30908,9

* Періодичність проведення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності промислового підприємства змінена з «річної» на «один раз на два роки», починаючи з 2015 року.

Джерело: [10]

Таблиця 3

Динаміка впровадження інновацій на промислових підприємствах Запорізької області

Роки	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Кількість впроваджених нових технологічних процесів, од	у т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Кількість найменш впроваджених інноваційних видів продукції, од	У т.ч. нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2010	4,6	170	21	114	48	3,1
2011	18,3	509	52	619	97	3,2
2012	17,8	114	40	446	156	2,2
2013	18,0	207	48	397	193	2,3
2014	15,9	212	45	611	413	1,7
2015	19,2	114	35	397	290	2,6
2017*	16,8	142	35	319	227	2,4
2019	17,7	156	22	209	141	1,6

* Періодичність проведення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності промислового підприємства змінена з «річної» на «один раз на два роки», починаючи з 2015 року.

Джерело: [10]

вона була на рівні 3,1%, а в 2019 знизилась до 1,6%.

Кількість впроваджених технологічних процесів у 2019 році в Запорізькій області в порівнянні з 2017 роком збільшилась на 13 одиниць. Зростання впровадження цих процесів відбулося у 3-х з 5-ти технологічних секторах. Зниження фіксувалось у середньотехнологічному та середньонизькотехнологічному секторах на 3,7% і 6,4 % відповідно (рис. 5).

Ще одним обов'язковим індикатором діяльності наукоємного сегменту економіки є обсяг його експорту. В 2017 році 17 інноваційно активних підприємств Запорізької області експортували до країн Європи інноваційної продукції на суму 1092821 тис. грн. (27% від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції). Нажаль в Україні починаючи з 2018 року цей показник для підприємств промисловості не оприлюднюють через зменшення кількості підприємств, які займаються експортом інноваційної продукції.

Запорізька область не належить до групи-лідерів за активністю інноваційної діяльності, але разом з тим, має значний інноваційний потенціал, оскільки економіка регіону базується на діяльності промислових підприємств. Запорізька область з 2018 року є одним із трьох пілотних регіонів (Харківська, Одеська, Запорізька обл.), де за підтримки Спільного дослідницького центру Європейської Комісії (JRC) запроваджується новий підхід стратегічного планування – Smart-спеціалізація (S3) – концепція та політика інноваційного регіонального розвитку Євросоюзу, яка сприяє економічному зростанню в регіонах через краще розкриття його потенціалу. Smart-спеціалізація або розумна децентралізація – це фактично новий інструмент регіональної політики. Це побудова локальних економік знань та інновацій з подальшою конкуренцією між ними. Варто зазначити, що до початку реформи децен-

тралізації на території Запорізької області існувало 299 базових місцевих рад, більшість з яких були дотаційні, неспроможні забезпечити належний рівень життя в громадах.

Відповідно до перспективного плану формування територіальних громад Запорізької області, створено 67 спроможних територіальних громад (5 з яких є територіальні громади міст обласного значення) [3, с.44]. Запорізька область з 2018 року стала пілотною з розробки Smart-спеціалізації. Протягом 2019 року фахівці обласної адміністрації працювали з експертами Європейської комісії над реалізацією першого етапу розробки стратегії Smart-спеціалізації (S3), зокрема проведення кількісного та якісного аналізу та визначення напрямів розвитку S3. За цей час було проведено комплексний аналіз даних за методикою ЄС щодо усіх галузей економіки регіону. Український інститут міжнародної політики та Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України продовжують у 2020 році надавати консультаційну підтримку для пілотних областей. Результатом розробленої Smart-спеціалізації буде підтвердження від Європейської комісії та приєднання Запорізької області до платформи Smart-спеціалізації Європейського Союзу [10].

З метою активізації інноваційної діяльності в регіоні Планом заходів на 2021–2023 роки з реалізації «Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року» [11, с. 22] передбачено наступні заходи:

- створення та розвиток індустріальних парків (зокрема індустріального парку «Мелітополь») та інших просторових форм організації бізнесу;
- розвиток коопераційних зв'язків шляхом створення кластерів у різних сферах діяльності (туристичних, аграрних, харчових, промислових тощо);
- підтримка функціонування регіонального кластеру «Інжиніринг. Автоматизація. Машино-

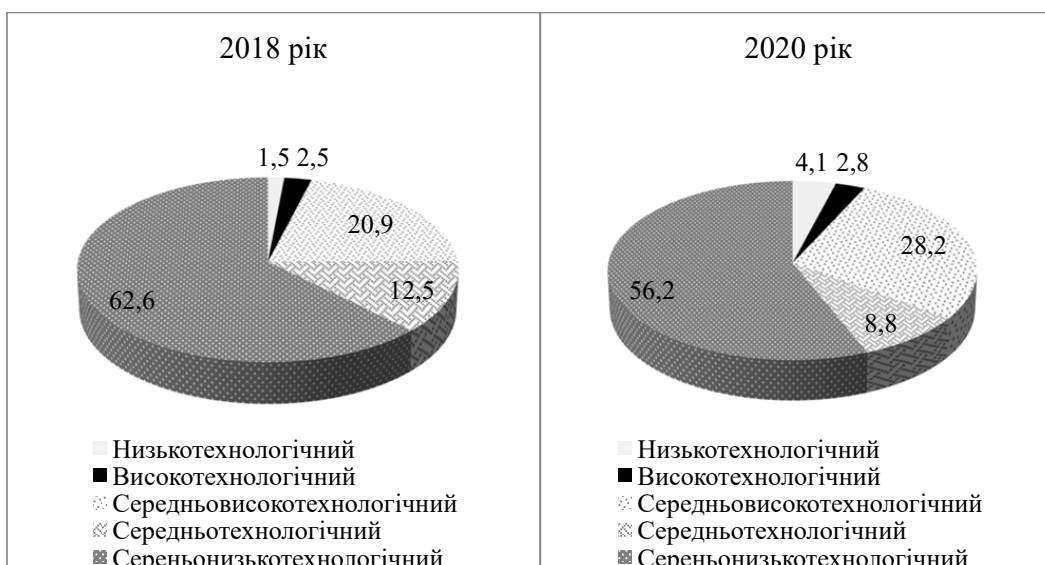

Рис. 5. Структура впроваджених нових технологічних процесів промисловими підприємствами за технологічними секторами у Запорізькій області, %

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [6; 9; 10; 12]

будування. Металургія» з метою розвитку сектору промислового хай-тек та популяризації технологій 4.0.

Отже практична реалізація принципів Smart-спеціалізації виступає основним критерієм забезпечення інноваційного розвитку Запорізького регіону.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами моніторингу соціально-економічного стану регіонів України за 2020 рік за напрямом «Інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця» Запорізька область посіла 6 місце серед 25 регіонів країни. Отже за активністю інноваційної діяльності Запорізька область не належить до групи-лідерів хоча має значний інноваційний потенціал, в основі якого розвинутий сектор високотехнологічної промисловості. У 2020 році виробництво інноваційної продукції Запорізької області забезпечували підприємства профільних галузей економіки регіону: харчової, виробництва гумових та пластмасових виробів, металургійного виробництва та машинобудування. Основним джерелом фінансування інноваційних витрат промислових підпри-

ємств є власні кошти промислових підприємств Запорізької області, а пріоритетним напрямом інноваційних витрат впродовж 2010–2019 років в області було придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Результати інноваційної діяльності залишаються дуже низкими, зокрема за питомою вагою реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової.

Основними причинами, що стримують інноваційний розвиток Запорізької області є недостатнє фінансування, низький рівень інноваційної активності підприємств, тривалий термін окупності нововведень, недостатній рівень стимулювання інноваційної активності, відсутність консолідованих зусиль громади, бізнес-структур, влади і наукових установ щодо ефективної співпраці і пошуку інноваційних підходів до розвитку регіону. В таких умовах впровадження принципів Smart-спеціалізації є вкрай актуальним завданням, оскільки саме на її засадах можливо розблокувати регіональний потенціал для структурних і технологічних змін, а також промислової модернізації на інноваційних засадах.

Література:

1. Аналітичний звіт індекс конкурентоспроможності міст 2019/2020 Частина 2. Профілі міст. ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» (ІЕД) в рамках програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» через субконтракт з компанією Info Sapiens, 2021. 424 с.
2. Добрянська Н.А. Регулювання регіонального інноваційного розвитку. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. № 1. С. 263–270.
3. Завадських Г.М. Вплив децентралізації на соціально-економічний розвиток ОТГ Запорізької області. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2021. № 1 (43). С. 36–45.
4. Завадських Г.М., Тебенко В.М. Перспективи інноваційного розвитку. Abstracts of VI International Science Conference «Innovative technologies in science and practice». October 26–28. 2021, Haifa. P. 92–96.
5. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Рожкова Л.В., Коваленко О.В. К.: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
6. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2020 рік. Міністерство розвитку громад та територій України, Директорат регіональної політики, 2021. 88 с.
7. Наукова та інноваційна діяльність України за 2020 рік. Статистичний збірник Київ : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2021. 243 с.
8. Наукова та інноваційна діяльність України за 2018 рік. Статистичний збірник Київ : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2019. 108 с.
9. Офіційний сайт Головного управління статистики в Запорізькій області. URL: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Запорізької обласної адміністрації. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/51366/zaporizka-oblast-gotujetsya-do-drugogo-etapu-rozrobki-strategiji-smart-spetsializatsiji.html>.
11. План заходів на 2021–2023 роки з реалізації «Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року», 2020. 115 с.
12. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: Науково-аналітична записка / Т.В. Писаренко, Т.К. Курянда, Т.К. Кваша та ін. Київ : Укр ІНТЕІ, 2021. 39 с.
13. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року: Затв. рішенням обласної ради від 12.12.2019 № 134, 2019. 148 с.
14. Тебенко В.М., Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Інноваційна складова підприємницької діяльності в аграрній сфері. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2020. № 2 (42). С. 92–101.
15. Тебенко В.М. Проблеми та тенденції інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2018. № 2 (37). С. 146–153.
16. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. Львів : Кальварія, 2017. 164 с.
17. Soumitra Dutta, Bruno Lanvin, Lorena Rivera Leyn and Sacha Wunsch-Vincent Editors. Global Innovation Index 2021 Tracking Innovation through the COVID-19 Crisis WIPO, 2021. 226 p.